

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ

Однією із найважливіших умов забезпечення стійкості підприємства та формування позитивних результатів його фінансової діяльності є існування ефективної системи фінансової безпеки, яка забезпечить захист підприємства від внутрішніх і зовнішніх загроз. В сучасній науковій літературі існує підхід, за яким фінансову безпеку підприємства розглядають як базову складову його економічної безпеки. Тобто, вона є найважливішою якісною характеристикою економічної системи підприємства, яка визначає здатність підтримувати нормальні умови функціонування та забезпечує розвиток, а також послідовну реалізацію економічних інтересів.

Тим не менш, відсутня однозначна й виважена наукова позиція щодо сутності та змісту фінансової безпеки як економічної категорії. Тому сьогодні особливо актуальним є формування чіткого значення фінансової безпеки підприємства, узагальнення підходів щодо її сутності та забезпечення умов для її досягнення спираючись на вплив різних факторів.

Дослідженням фінансової безпеки підприємств присвячено багато наукових праць різних вітчизняних та зарубіжних дослідників, серед яких О.В. Ареф'єва, Л.І. Абалкін, Т. Аллісон, І.О. Бланк, В.І. Грушко, Т.Ю. Загорельська, К. Горячева, І.П. Мойсеєнко, В.В. Прохорова, Г. Фостер, Й. Шумпетер. Враховуючи їх праці про даний напрямок фінансової науки, можна погодитися з тим, що фінансова безпека представляє такий стан підприємства, який дозволяє забезпечити фінансову рівновагу, стійкість, платоспроможність і ліквідність підприємства в довгостроковому періоді.

Метою статті є визначення основних умов формування фінансової безпеки підприємств та обґрунтування факторів впливу, що формують небезпечну ситуацію на підприємстві.

Фінансову безпеку розглядають як захищеність фінансових інтересів суб'єктів господарювання на усіх рівнях фінансових відносин від потенційних загроз і ризиків та здатність фінансової системи забезпечити ефективне функціонування економічної системи та стале економічне зростання. Необхідною умовою фінансової безпеки є постійне здійснення аналізу середовища функціонування, суб'єктів господарювання та визначення факторів, які впливають на неї. Поняття «фінансова безпека підприємства» пов'язана із захищеністю від загроз. Ареф'єва О.В. розуміє загрозу безпеці підприємства як конкретну загрозу, що створює певні перешкоди у виробничо-комерційній діяльності підприємства і при реалізації його економічних інтересів [1, с.99].

За величиною можливих наслідків виділяють наступні види небезпек: попередження, ризик та загроза. Певне уточнення у розумінні ризику, визначення його не просто як небезпечної події, а як ймовірності її настання для конкретного суб'єкта господарювання розмежовує поняття загрози та ризику. Загроза – подія з негативними для підприємства наслідками, ризик – кількісна міра можливості її реалізації, ймовірність її настання. Попередження виступає як певний прояв процесу, що може негативно вплинути на діяльність підприємства.

На мою думку, джерелами негативних впливів на фінансову безпеку підприємства можуть бути свідомі та несвідомі дії менеджменту підприємства і суб'єктів підприємництва (органи державної влади, контрагенти, конкуренти), а також збіг об'єктивних обставин (інновації на підприємствах, наукові відкриття та технологічні розробки конкурентів, стан кон'юнктури ринку, форс-мажорні обставини).

Аналіз наукової літератури дав змогу виділити наступні головні загрози фінансово-економічній безпеці підприємства:

- загрози макросередовища (кризовий стан національної економіки; високий рівень інфляції;
- низька купівельна спроможність населення;
- зниження місткості внутрішнього ринку країни внаслідок демографічної ситуації;
- недосконалість господарського законодавства, його нестабільність), загрози мікросередовища (низька якість сировини;
- високий рівень цін;
- неритмічність постачання;
- жорстка цінова та нецінова конкуренція;
- неплатоспроможність, банкрутство дебіторів;
- зміна смаків та уподобань споживачів;
- корупція посадових осіб;
- високий рівень кредитних ставок) [2, с.256].

Також можна виділити загрози внутрішнього середовища: низька кваліфікація управлінського персоналу, нечітка система відповідальності керівників та працівників, відсутність чи неефективність фінансового планування та контролю, непродуктивне управління активами та капіталом, дефіцит фінансових ресурсів, незбалансованість грошових потоків, невідповідність ринковій ситуації стратегії маркетингу.

Найактуальнішими внутрішніми загрозами фінансово-економічній безпеці вітчизняних підприємств України є, агресивна позикова політика вітчизняних підприємств, низька інноваційна активність вітчизняних підприємств, зношеність основних фондів, недоступність довгострокових джерел фінансування, недобросовісна конкуренція, рейдерство.

За даними Антирейдерського союзу підприємців України в країні діє щонайменше 40-50 спеціалізованих рейдерських груп, які складаються з досвідчених юристів та економістів. Рейдерство набуло системного характеру, відбувається 3000 захоплень на рік, результативність рейдерських атак – понад 90%. За експертною оцінкою, щорічний обсяг сегмента поглинань і злиттів (без

приватизації) становить понад 3 млрд. дол. США, середньостатистична норма прибутку рейдера в Україні (за експертними оцінками) становить до 1000% [4].

У цих умовах виникає об'єктивна потреба активізації ролі держави у забезпеченні фінансово-економічної безпеки підприємництва. Правову основу державного регулювання фінансово-економічної безпеки підприємств формують: Конституція України, Кодекси України (Цивільний, Господарський від 16 січня 2003 р., Кримінальний від 5 квітня 2001 р. та інші), Закони України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» від 30 червня 1999 р., «Про захист від недобросовісної конкуренції» від 7 червня 1996 р., «Про інвестиційну діяльність» від 18 вересня 1991 р., «Про страхування» від 7 березня 1996 р., «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12 липня 2001 р.[3, с.244].

Аналіз фінансового стану вітчизняних суб'єктів господарювання в цілому в економіці України свідчить про актуальність управління їх фінансово-економічною безпекою.

Отже, на кожному підприємстві нагальним завданням є розробка дієвої стратегії розвитку фінансової безпеки, яка характеризується тісним взаємозв'язком і взаємообумовленістю її окремих складових, тому при прийнятті управлінських рішень потрібно враховувати взаємовплив одних факторів на інші. Тому на сучасному етапі розвитку економіки фінансова безпека підприємств заслуговує на особливу увагу.

Література:

1. Ареф'єва О.В. Економічні основи формування фінансової складової економічної безпеки / Ареф'єва О.В., Кузенко Т.Б. //Актуальні проблеми економіки. – №1((91)). – 2009. – С. 98-103.
2. Грушко В.І. Фінансова безпека бізнесу: податковий аспект / Грушко В., Лаптев С., Кошембар Л. – К. : Ун-т економіки та права „КРОК”, 2010. – 256 с.
3. Загорельська Т.Ю. До проблеми формування системи управління фінансовою безпекою на підприємстві / Т.Ю. Загорельська // Вісник ДНУ. – Сер. В: Економіка і право, Вип.2. – 2011. – С. 243-247.

4. Антирейдерський союз підприємців України: [Електронний ресурс]. –
Режим доступу: <http://antiraiders.com.ua/>